



BÄFVERNYTT

2011 NOVEMBER NR. 49



Det Härnösand som varit...



Vy över Härnösands hamn år 1908.

Byggnaden som dominerar bilden är det gamla stadshotellet som revs under senare delen av 1960-talet, eller tidigt 70-tal. Med dagens mått mått måste det väl betraktas som ett helgerån att riva en sådan vacker byggnad.

Nästa byggnad är det s.k. Tullhuset, som revs omkring 1980 för att ge plats åt Posthuset. I detta hus hade Folke Forsström och senare Björn Wallgren cykel- och mopedverkstad. Därefter kommer Isakssons hus uppfört 1890. I dag renoverat till "nyskick".

Sedan kommer Ramströms hus vilket uppfördes år 1894.

Längst bort ses delar av det Nätterqvistska huset från år 1904.

På kajen vistas mängder av människor. Studerar man bilden med lupp kan man se att ända borta vid "utsprångskajen" är det "packat" med människor.

Att de svenska flaggorna ser ut som finländska beror på den film man hade på denna tid. Det var s.k. ortokromatisk film, vars förmåga att återge färger i gråskala var sämre än den pankromatiska filmen, som kom under senare delen av 1920-talet.

FÖRENINGSGENOMGÅENDE

STYRELSE

Ordf. Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se
V. Ordf. Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Kassör Agneta Olofsson 0611-22185
kassor@harnoforskare.se
Sekreterare Rigmor Öberg 0611-22188
sekr@harnoforskare.se
Ledamot Örjan Öberg 0611-22188
orjan@harnoforskare.se
Ledamot Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se
Ledamot Monika Vennerbring 0611-24730
monika@harnoforskare.se

REVISORER

Sammanställ. Hans Söderholm 0611-18442
hans@harnoforskare.se
Björn Nilsson 0611-27185
bjorn.nilsson@harnoforskare.se
Margareta Wicander 0611-77050
margareta@harnoforskare.se

VALBEREDNING

Sammanställ. Roland Ek 0611-60081
ke.fr7@telia.com
Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com

RED. KOMMITTÉ

Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se

REDAKTÖR

Vakant
redaktor@harnoforskare.se
Eller skicka via vanlig post till:
Örjan Öberg
Parkgatan 27
87152 Härnösand

ANSVARIG UTGIVARE

Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se

WEBMASTER

webmaster@harnoforskare.se

KLUBBMÄSTARE

Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com
Anna-Britta Skoglund 0611-20120

MEDLEMSAVGIFT (2012)

Enskild medlem 100:- kr/år
Famijemedlem 35:- kr/år
Studerande upp till 18 år 25:- kr/år
Företag/Föreningar 200:- kr/år
Betala till Plusgiro 43 61 16 - 8
Härnösands släktforskare. Glöm inte att ange namn, postadress och e-postadress.

Bäfvernyttets framtid....

Har du saknat Bäfvernytt i höst? Tidningen står för närvarande utan redaktör. Därför har den uteblivit. Det här numret har vi inom styrelsen arbetat ihop gemensamt.

Vi söker en person som vill/kan åta sig att i fortsättningen vara sammanhållande för Bäfvernytt. Det är inget svårt uppdrag men vi anser att det är viktigt. Kontakten med medlemmarna, och då speciellt de medlemmar som bor utanför Härnösand, är avgörande för föreningens framtid.

För att klara uppdraget behövs lite datorvana. För

tidningens lay-out är programmet Microsoft Publisher lämpligt. Föreningen har inköpt detta, vilket kommer att stå till den blivande redaktörens förfogande. Vidare behövs ett bildbehandlingsprogram. Många har säkert redan ett sådant (brukar följa med när man köper en digitalkamera), annars finns programmet Photo Filtre att ladda hem gratis. Se Bäfvernytt nr 42. Det är minst lika bra som Photoshop Elements och innehåller alla de funktioner som behövs för att kunna göra den bildbehandling som krävs. Känner DU att du vill göra detta, tag då kontakt med någon i styrelsen.



Släktforskare upptäcker historien.

Häromdagen lyssnade jag på ”Vetenskapsradion historia” i P1 (ett utmärkt program för övrigt). Där rapporterades att en historieforskare vid Lunds universitet funnit smått sensationella uppgifter om att Sverige på 1700-talet deltagit i slavhandel vid Medelhavet.

Sveriges inblandning i slavhandeln var tidigare okänd. Men forskaren berättade nu hur han i Riksarkivet hittat ett dokument, en skeppslista, i en tjock arkivlunta från Sveriges konsulat i Tripoli i nuvarande Libyen. Där räknades svenska fartyg upp som angjorde eller avlöpte från hamnen i Tripoli, med uppgifter om fartygens laster. Och på sju av fartygen, som seglade till bla Konstantinopel, angavs att i lasten fanns ”negrer”, vilket alltså innebär att de fraktade svarta slavar.

När jag lyssnade på hans berättelse slog det mig plötsligt – Det där dokumentet har ju jag också hittat! För något år sedan var jag nere på Riksarkivet på jakt efter uppgifter om min anfader som var styrman och seglade i Medelhavet i mitten på 1700-talet. Jag gjorde så som jag brukar, sökte rätt på ett arkiv som skulle kunna innehålla något intressant och beställde

fram en massa handlingar ur arkivet. I detta fall var det konsulatarkivet från Tripoli och jag fick in arkivkartonger med allt ifrån brev och kassaböcker till passhandlingar och... skeppslistor.

Jag skummade igenom alla handlingar och fastnade för just denna skeppslista. Alltså samma dokument som lundaforskaren hittat. Och se, där fanns ju min anfaders skepp omnämnt flera gånger – Bingo! Jag fick veta hur de flera gånger lastat salt i Tripoli och fraktat det till Atlantkusten där de köpt grönsaker som de sedan sålt i Tripoli. En liten titt i historieböckerna visade att det i Tripoli vid denna tid rådde hungersnöd. Det var därför säkert en lönsam affär och en anledning till att skeppet och min anfader blev kvar i Medelhavet i över åtta år innan de återvände till Sverige.

Nu letade jag bara efter min anfaders skepp, men hade jag läst lite mer i skeppslistan och tittat lite mer noggrant på vilken last de andra fartygen hade, så hade även jag upptäckt lastbeteckningen ”negrer”. Jag kunde alltså blivit först med att upptäcka nyheten att Sverige var delaktigt i slavhandeln!

Men jag är nöjd ändå, för det var jätteintressant att få en inblick i hur svenska skepp deltog i handeln på Medelhavet och hur förhållandena var i Nordafrika på 1700-talet. Det hade jag ju aldrig fått om inte min anfader varit där! Och det här är bara ett exempel på hur man får en massa kunskaper om platser och historia ”på köpet” när man släktforskar. Så nästa gång du är på ett arkiv, beställ in en extra arkivkartong ur något arkiv som låter intressant och bläddra igenom handlingarna. Vem vet vad du kan hitta – du hittar garanterat nya kunskaper om en tid som flytt, men kanske också nya uppgifter om en släkting eller kanske till och med en historisk nyhet!

Jag önskar alla släktforskare en God jul och ett Gott Nytt År!

Höstens första medlemsmöte. Lars Högberg: Härnösands historia



De c:a 80 åhörarna fördelades i två intilliggande rum. Tack vare tekniken fungerade detta bra.

*Text: Rigmor Öberg
Foto: Örjan Öberg*

Minnesanteckningar från medlemsmöte för Härnösands släktforskare tisdag den 13 september 2011.

Peter Sjölund hälsade 90 talet åhörare välkomna till Landsarkivets lunchmatsal.

Efter en kort föreningsinformation hälsades Lars Högberg välkommen till kvällens möte "Härnösands historia".

Lars redogjorde för de teoretiska kunskaperna som förkortas RUP. Det betyder regional utvecklingsplan och med den arbetar Länsstyrelsen med siktet inställt framåt medan Lars intresserat sig för hur det såg ut förr, särskilt i Härnösandsområdet. Vi fick höra berättas om Västernorrlands speciella naturgeografiska förutsättningar som de sett ut. Lars gav oss exempel från tre tidsepoker.

Järnåldern: År 0-1050. Jordbruken uppstod,

hövdingagårdar byggdes. Fågel en viktig person i Härnösands historia.

Stormaktstiden: År 1611-1721. Härnösand blev Norrlands huvudstad. Fogden Knut Ingelsson Björnklo blev den som representerade makten i staden.

Industrialismen: 1800-tal. Ångmaskinerna etablerades, Härnösand blev centrum för ådalens industrilandskap där J.C. Kempe blev ett känt namn.

Bandet tvärs genom mittnorden rakt in mot Norge var speciellt. Havsdjupet, terrängen som gick ända fram till kusten. Nuvarande Höga Kusten, ett bergigt landskap med djupa dalgångar och älvar som sträckte sig ända bort till Norge samt ett gynnsamt jordbruksområde i trakten av Östersund mot Tröndelag.

Naturen tecknade en tydlig öppning öster ut som



blev gynnsamt för vårt län.

Viktiga älvar var Ångermanälven, Indalsälven och Ljungan och det speciella med dem var att de var väldigt långa. Risken för isproppar fanns inte eftersom alla älvar rann i sydlig riktning. Härnöbygden var fördelaktig eftersom man kunde använda vattnet som transportmöjligheter och båten blev ett användbart kommunikationsmedel.

Härnösand kom att anläggas på Härnön med god jordbruksmark och goda kommunikationsmöjligheter.

Bebyggelsen på 1000-talet bestod av nio gårdar varav Hov och Fågelsta var de största med välbeställda hövdingar.

Norrlands största gravhögar låg vid Hov och högarna var i jämförelse med Uppsala högar lika stora. Hövdingen var rik och mäktig och han tog emot många besökare och hade full kontroll på allt som skedde omkring honom. Gården Hov låg nära Sjöbefälsskolan.

Gården Fågelsta låg öster om Hov ungefär vid nuvarande Härnöhallen.

Fågelsta betydde –fågels boställe och Fågel blev den första Härnösandsbon som bosatte sig där på 1000-talet.

Bostället blev viktigt och då Härnösand grundades 1585 flyttade fogden till Fågelsta. En marknadsplats anlades nedanför Kristinaskolan vid vattnet och blev en utmärkt plats för skeppning av varor.

Lars fortsatte med stormaktstiden och berättade att om jordbruket var viktigast på järnåldern så var kungamakten viktigast på stormaktstiden. Statsmakten som ville ha ordning och reda. Städer anlades Gävle, Hudiksvall och Härnösand. Vägar byggdes jämsides med vattenvägarna norrut och även till Norge.

Härnösand kom att ligga i centrum och blev huvudstad och kallades Norrlands Aten. Staden fick länsstyrelse, biskopssäte, gymnasium och skeppsvarv.

Gustav II var en djärv person som planerade en kanal från Härnösand genom Norge och till Atlanten. Det skulle bli en lång seglingsbar sträcka men den blev aldrig av eftersom kungen dog. Skogen och vattenkraften var stora tillgångar under stormaktstiden. Flera skeppsvarv kom till och 1649 byggdes Kronholmsvarvet. Många

skepp byggdes och många var de sågar som sågade virke till fartyg och även bräddor till bygandet av Stockholms slott sågades här.

Många järnbruk etablerades i vårt område eftersom det fanns rika tillgångar på skog som gav träkol, vattendrag som gav vattenkraft och möjligheter för segelfartyg att segla miltals in i landet med malm som behövdes i bruken.

Härnösand grundades på en ö. Praktiskt och bra eftersom fortskaffningsmedlet var båt. År 1590 flyttade fogden in på Fågelsta. Man fick betala tull för att komma in i stan. 1662 kom den statliga administrationen och fogden skulle bo i stan inte på landet.

Lars berättade om Knut Ingelsson Björnklo som blev fogde 1651 och byggde en gård i Gådeådal, ungefär på nuvarande Hemabs område.

1662 köpte han en kvarn som användes till mjölkvarn och sågkvarn.

Björnklo var en stark personlighet som styrde och ställde i staden. Landshövdingen flyttade 1654 till Gävle och då blev det fritt fram för fogden att styra som han ville.

Han gifte sig med kyrkoherdens dotter Britta och fick 5 barn som alla gifte sig ståndsmässigt. ”Han slickade uppåt och sparkade neråt”.

Han bedrev olaglig handel eftersom all handel skulle ske i staden. Björnklo sålde varor och stoppade vinsten i egen ficka. Han förskingrade pengar och betalade inte någon skatt.

Han tog mutor av bönderna som inte underhöll vägen ordentligt. Björnklo mutades med en tunna smör och alla blev nöjda. Han ansåg sig vara kungens man här och gjorde som han ville. Postmästare Olof Westman blev åtalad för att ett paket inte nått sin rättmätiga mottagare i Stockholm. Då visade det sig att postbudet hade tagit vägen över berget förbi fogden Björnklo som behöll paketet.

Jöns Bryngelsson satte stopp för fogdens härjningar och satte ihop en skrivelse tillsammans med 4 byamän som redogjorde för vad som föresiggick i Härnösand. 1672 tillsattes Västernorrlands kommissionen och 2 adelsmän kom från Stockholm och gjorde undersökningar angående anklagelserna mot Björnklo. Det resulterade i att Fågel blev avsatt som fogde.

Men han fick en reträttplats som häradshövding över Jämtland. Han bodde dock kvar i Härnö-

sand. Han utsågs även till domare och avrättare i rättsprocessen av häxor. Han var statens man och behöll sin status genom livet.

Björnklo avled 1685 och begravdes i Domkyrkan.

Industrialismen i Ångermanland startade med ångmaskinens och ångsågarnas intåg och exploateringen av sågade varor.

Här fanns enorma resurser av skog, vatten, djupa hamnar och skyddade lägen för transporter av trävaror. Härnösand var största området med många sågar. Den gröna guldruschen startade och folk strömmade hit från Värmland och Dalarna för att få arbete. Härnösand blev ett Klondyke! ”Såg vid såg jag såg varhelst jag såg” av Elias Sehlstedt. Järnvägar byggdes och tre nya städer bildades i vårt område, 1894

Örnsköldsvik, 1917 Sollefteå och Kramfors 1947.

Den som kommer att personifiera industrialismen i Ångermanland är J.C.Kempe. Han introducerade vattensågen, skeppsvarven, ångsågen och cellulosaindustrin.

Han föds 1799 i Stralsund som då var svenskt. Som 13-åring skickades han till Stockholm för att lära sig bli handelsman hos morbror Wallis som bl. a ägde Sandö glasbruk.

1814 blev Stralsund tyskt. Men Kempe förblev svensk eftersom han åkte iväg 1813.

Han levde hos sin morbror tills han en dag tog sig en simtur i Strömmen. Morbrodern blev arg och Kempe fick en utskällning som resulterade i att han åkte i väg mot Stralsund. Men i Ystad kom en kamrat ifatt honom och erbjöd honom ett nytt arbete hos fadern vars företag låg i Ådalen. Skeppsredare Wikner som bodde i Skog tog emot honom och tyckte uppstod mellan Wikners dotter och Kempe. De gifte sig 1822.

Skeppsredare Wikner dog 1822 och efterlämnade Kempes fru och hennes bror, Kempes kamrat som hämtade honom i Ystad. Kempe blev delägare i ett imperium.

Han blev Härnösands första borgare och byggde Härnösands största borgarhus. Han byggde 8 fartyg på Kronholmsvarvet men det tog tid och Kempe var otålig. Han byggde ett eget skeppsvarv, Nya Varvet 1838. Där byggde han 36 fartyg och blev den största redaren.

Han köpte Kapellsbergs herrgård som han hade till sommarstuga för att familjen skulle få andas

lantluft.

Den första frun avled och efterlämnade 10 barn, den andra, Fanny, biskop Franzéns dotter, fick han 2 barn med och slutligen Charlotta, Fannys syster, fick han 6 barn med.

Kempe var aktiv och grundade bl. a Sjöbefälskolan i Härnösand.

Han hade ärvt Mo vattensåg av Wikner och där tillbringade han mycket tid och sågs ofta övernatta på herrgården som tillhörde sågen. Han köpte Domsjö lastageplats där bräddor lastades och seglades ner till Härnösand där hans lastageplats på Nya Varvet blev omlastningsplats f.v.b. ut i världen på större fartyg.

Kempe var en framstående person som såg möjligheter. Han byggde Söråkers herrgård, Stiftsgård idag, lastageplats, skeppsvarv och ångsåg. 1858 flyttar J.C.Kempe till Stockholm och sönerna Seth och Frans fick ta över. Men J.C. återkom ofta till Mo och Söråker där han trivdes.

1872 blir sorgens år för Kempefamiljen då J.C. på en hemresa från Mo insjuknade och innan båten nått kaj i Stockholm hade han avlidit. De 11 kvarvarande barnen bestämde att allt skulle behållas inom familjen och Mo-Do bildades och lever fortfarande kvar.

Kempes herrgård låg där Modigs varuhus senare uppfördes. I sin herrgård med stengrund och timrade knutar kunde Kempe titta ut över Lilla torget nedanför, bryggan och bort mot Kronholmsvarvet och sitt eget Nya Varv. Han har gjort avtryck på olika ställen i vår stad.



E-postadresser efterlyses.

De flesta av föreningens medlemmar har i dag e-post. Du som ännu ej lämnat din e-postadress till föreningen, gör det snarast!

Du kommer då med på vår utskickslista och får alltid den senaste informationen. Adressen är: webmaster@harnoforskare.se

Det finns också några som bytt adress, glöm inte att lämna den nya adressen.

Vi lämnar aldrig ut medlemmarnas e-postadresser så att de kan användas i reklam-

Härnösandsbilder från januari 1900

Av Margareta Grafström

På stadsbiblioteket i Härnösand har man möjlighet att studera gamla tidningar på mikrofilm och det kan ha sina poänger. Man finner saker att skratta åt, men man finner också djup tragik i spalterna. Mycket har förändrats i samhällsbilden på 110 år. Kring sekelskiftet sköttes t ex fattigvården nästan helt på frivillig väg och initiativ till förbättringar togs ofta av socialgrupp ett.

En gripande källa i detta sammanhang är också provinsialläkarnas rapporter, vilka man kan läsa på landsarkivet. De beskriver hälsotillståndet, men också hur bostäderna var beskaffade, de berättar om hur skadligt kaffedrickning var, de visar på trångboddheten och på de våta kläderna, som hängde till tork över de moderna järnspisarna. En läkare framhåller, att nog var det då bättre luftväxling i de små instängda rummen när man ännu hade den öppna spisen kvar. Barnadödligheten var stor, men man hade börjat skönja en bättring.

Barndaghem-arbetsstuga

Den 15 januari var en artikel införd i Härnösandsposten. Den handlar om barn och osökt jämför man med situationen i dag. ”En arbetsstuga för barn” lydde rubriken. ”Då i dessa dagar en arbetsstuga för barn står färdig att öppna sina portar för samhällets vanlottade små, torde det ej sakna intresse för allmänheten, som genom sin storartade offervillighet bragt företaget till stånd” osv. Reportern berättar vidare att man tagit en arbetsstuga i Adolf Fredriks församling i Stockholm som förebild. Där fick barnen arbeta med skolagning, sömnad, lappning och lagning, men också med korgmakeri, svarvning, borstbinderi, nätknytning, tyg- och bandvävning. Stickning m m.

Både pojkar och flickor fick sy bastskor av bastflätor, ”som de själva med lätthet kunna tillverka..”. Ja man häpnar, när man läser om allt det barnen fick göra. Det var en skola för livet, ty många pojkar som kom ut härifrån var utbildade

i något yrke t.ex. skomakare, flickorna hade lärt sig att hushålla, att lappa och laga och att sy på maskin. Något yrke räknade man ej att flickorna skulle ägna sig åt.

Arbetsstugorna hade en stor uppgift att fylla och de växte upp på många ställen i Norrland. ’Fina’ fruar söderut sände paket till jularna till de olika arbetsstugorna och barnen sände sedan tackbrev.



Att bli änka med en massa barn att försörja var en svår uppgift och säkert blev arbetsstugorna en lättnad för många utarbetade kvinnor, som i annat fall bara hade haft att lämna barnen hemma när de gick för att tvätta eller baka i andra familjer för att tjäna några ören, ty mer var det inte. Ända in på 30-talet kunde en

bagerska få 25 öre dagen efter ett jättestort tunnbrödbak.

En god bild av livet i staden får man genom att läsa annonssidan. Den 13 januari annonserade Hernö bryggeri så här: ”Sju marketenterskor deribland tre föreståndarinnor få anställning instundande sommar i Hernö bryggeri Aktiebolags affär å Sollefteå läger. Hurtiga och ordentliga fruntimmer som reflektera, torde hänvisa sig till Fröken Augusta Nilsson, adress glasmästar Thorsells gård”.

Sollefteå läger var särskilt under midsommar en samlingsplats för Ångermanländska flickor och familjer. Man ville träffa sin lilla vän och sina pojkar. Det anordnades en mängd attraktioner, lekar och tävlingar. Fotografier från den här tiden finns att beskåda på I21:s museum på Hågesta gård i Sollefteå.

Ja, om kvinnlig flärd läser man också:

”SNÖRLIF alltid bästa mönster och kvalitetsortiment hos Hulda Springert”.

Den 13 anordnades ”Tjugondagsbal med fin musik”. En hurtig dam, Agda Sillén, hade kanske en aggressiv attityd mot snörliven får vi hoppas. Hon ville leda gymnastik och annonserade:

”Friskgymnastik för damer...”.

Allers mönstertidning kunde damerna köpa för 10



**Snörlif No 2574, af me-
lerad parkum med uttänjbara
bröst och bred planschett;
alla garneringar kulörta. Pris
1,65 pr st.**

öre per vecka. Till Gustaf Zetterlunds bageri kunde man gå för att köpa ”Alltid färska Kaffe- och Tébröd...”.

Under kaffestunden i förmaket läste man om de spännande färder som Sven Hedin företog i det inre av Asien. Han hade sänt tre brev hem till Sverige.

Ett nytt sekel ingick och i Paris anordnades en världsutställning och en resebyrå annonserade: ”Cooks dagliga godtköps LUSTRESOR till Verldsutställningen i Paris, inklusive alla utgifter från 190 kr. Program från resebyrån i Stockholm. Två Säbråbor nappade på annonsen, Lasse Larsson i Bötsle och Pelle Nylén i Nyland. Med paraply och stråhattar anträdde de resan med tåg och lokomotiv. Många är de historier som berättades bland Säbråborna. De beställde bl.a. en mycket fin maträtt och när den sattes på bordet var det bara vanlig pärsimpa och köttbullar!

Den 21 januari noteras, att en lappkaravan på väg

till Paris hunnit till Dalarna och gav där ”föreställningar” för att träna sig inför utställningen.

Man får en glimt av vintertidens nöjen. En ung Härnösandsdandy annonserade så här den 8/1: ”Ett slädnät köpes genast!”

Han ville förmodligen bjuda sin hjärtats dam på en slädtur med norrsken eller fullmåne och behövde för den skull ett virkat slädnät med tofsar för att ståndsmässigt kunna anträda färden. Bråttom var det, ty redan den 13 januari fanns den här annonsen: ”Dagens slädparti samlas å Nybrogatan vis S:t Petri Logens tomt kl. 4 em.” Sannolikt avslutades kvällen med trettondagsbal på Logen.

Ofta blev det dans ute vid något av gästgiverierna i Härnösands utkanter, dit färden ställdes.

Slädnätet var till för att den sköna inte skulle få snöklimpar i ansiktet om hästen sprang för ivrigt. Nätet lades över hästens rygg och framöver släden. I Nässlands gästgiveri dansade man gärna.

Men det fanns krut i ”Härnösandspojkar”. Den 11 januari läste man under rubriken ”Raska pojkar” att två pojkar i åldern 13 och 14 år företagit en skidfärd till Sundsvall. De gav sig iväg kl. ½ 10 fm. och efter 6 ½ timme anlände de till Stadsberget, men de var rädda för Sundsvallsligan, så de vände genast efter att fått en kaffetår i en bondgård. Klockan ½ 7 nådde de Hässjö kyrka och de fick ligga över natten i en bondgård i närheten. De fortsatte nästa dag och kom hem till Härnösand klockan två!

Inte var pojkarna ultralätt klädda, inte hade de dagens tändstickssmala skidor, men trots detta genomförde de en verklig idrottsbragd och utan anabola steroider. En rejäl portion kornmjölsgröt låg säkert i botten.

Ja, man kunde läsa om många märkliga ting, som timat ute i världen och under morgonpromenaden på Skeppsbron diskuterade man med sina affärsbekanta och hemma vid fotogenlampans bleka sken fick familjen genom hufvudern ta del av händelserna borta och hemma i Öbacka. Nu började elektriskt lyse att bli allt vanligare. I bageri Zetterlunds Gustafsberg vid Stenhammar drogs elektricitet in 1909 och ”det var en stor händelse! Nu kunde man få läsa hur länge man ville på kvällarna!” berättade ölutkörare Fritz Halén en gång för mig. ”Det var så fantastiskt!”

Och i dag knäpper vi på våra strömbrytare utan

att alls tycka att det är särskilt fantastiskt. Jag har sett på ett fotografi från den här tiden. Det är taget hos fotograf Lindgren på Långgatan 43. Längst bak står två flickor, Vendla och Anna, som i några år tillsammans med de övriga arbetade på Strengbergs cigarettfabrik innan den uppgick i Svenska Tobaksaktiebolaget 1915.

Flickorna är ju otroligt eleganta. Anna hade för sina första förtjänade pengar skaffat en symaskin på avbetalning och sydde kläder åt sina kamrater.

Anna var född 1888: ”Jag började på fabriken när jag var 16 år. Vi bodde på Bockholmen, så det var långt att gå. Vi arbetade på ackord. Jag klistrade askar till små Fennia och fick 60 öre för 100 askar. Det tjänade man bra på efter

den tidens mått. Vi kapparbetade, Vendla och jag. Vendla blåste horn i frälsningsarmén, en ordentlig flicka. Fabriken hade ordnat med matbespisning, bra mat och stora portioner. Vendla och jag brukade dela på en portion.” Vilket arbete flickorna måste ha haft att ordna sina konstfulla frisyrier. Om kring 1915 arbetade 500 personer på fabriken och de allra flesta kvinnor.

Ovanstående artikel var införd i Riksföreningen för handvävnings medlemsblad nr. 2 1995. Återges här på initiativ av Margareta Grafström.

Du är försäkrad!

Sveriges släktforskarförbund har numera (sedan 10 mars 2010) tecknat försäkringar för sina medlemsföreningar och deras medlemmar.

Olycksfallsförsäkring SP 245896

Olycksfallsförsäkringen har tecknats hos försäkringsbolaget IF och är en försäkring som gäller för medlemsföreningarnas medlemmar och för kroppsskada som orsakats av olycksfall som inträffat under organiserad föreningsverksamhet t.ex. möten, konferenser, resor etc. – samt under resa till eller från verksamheten. Om personliga tillhörigheter – glasögon, kläder etc. - skadas i samband med olycksfallet ersätts även dessa.

Egendomsförsäkring SP 253822

Egendomsförsäkringen har tecknats hos Försäkringsbolaget IF och är en "företagsförsäkring" gällande för föreningar anslutna till Sveriges Släktforskarförbund. Försäkringen gäller för inträffade skador på lös egendom i föreningen.

Mer information om dessa försäkringar finns på förbundets hemsida RÖTTER. www.genealogi.se. Under rubriken RIKS-FÖRBUNDET klickar du på "Förbunds-försäkring".



Louis De Geer Konsert och Kongress ligger direkt intill Motala Ström som flyter genom centrala Norrköping.

Årets släktforscardagar i Norrköping hölls i Louis De Geer Konsert & Kongress 26—28 augusti.

Läs mera längre fram i tidningen.



Gravstensinventeringen. Nytt projekt i förbundets regi.

För några veckor sedan lanserade Sveriges Släktforskarförbund en ny sökbar databas på Rötter - Gravstensinventeringen. Äntligen har det blivit möjligt att kunna presentera alla de inventeringar som så många föreningar under åren har åstadkommit. Många eldsjälar har lagt ned mycket tid och intresse för att dokumentera ”sin” kyrkogård. Det äldsta materialet är drygt 30 år gammalt. Totalt rör det sig om mer än 75 000 gravstenar varav många redan är borta.

Fotograferingen av alla dokument och fotografier är nästan klart. Indexeringen som gör att man kan söka i materialet har påbörjats. Allt eftersom det arbetet blir klart kommer det att läggas in i databasen. Det här arbetet är av engångskaraktär. Rädda vårt kulturarv – dokumentera gravstenar Nu är det meningen att man själv registrerar det man har inventerat direkt i databasen. Anvisningar om hur man gör finns i databasen – redan finns mer än 100 registrerare som nu registrerar sina inventeringar eller kanske bara enstaka gravstenar. Databasen växer sakta och säkert och kommer inom ett år med råge att ha passerat 100 000 gravstenar. På Rötter finns all information

om hur man inventerar.

Extra viktigt nu!

Efter den tragiska olyckan på Bollebygds kyrkogård har alla kyrkogårdsförvaltningar undersökt stabiliteten på gravstenarna. De som har varit dåligt förankrade har man lagt ned på marken, det är gravrättsinnehavaren som ansvarar för gravstens säkerhet. Nu finns det stor risk att många gravstenar inte kommer på plats igen, man kanske saknar gravrättsinnehavare, man vill inte betala för återställandet etc. Då hamnar gravstenen på gravstentoppen, i bästa fall ställs den mot kyrkogårdsmuren, i sämsta fall går den till stenkross.

Hjälp oss att rädda gravstenarnas information till framtiden! Det gör du genom att dokumentera dem i Gravstensinventeringen! Tack för din hjälp!

Läs mer om databasen Gravstensinventeringen:

<http://www.genealogi.se/gravproj/Gravsoklist.php> .

Medlemsmöte i oktober. En gymnasieklass redovisar sin forskning.



Forskningsresultatet presenterades på ett professionellt sätt.

Peter Sjölund hälsade ett drygt 60 tal åhörare välkomna till kvällens program.

För en av våra medlemmar gått ur tiden hölls en tyst minut.

Peter informerade om ett förslag till ny CD-skiva. I skolvärlden har alla släktingar åtminstone från 1860 till nutid. Peter visade exempel på hur man kan lägga upp arbetet. Kan vi göra något med den informationen som skulle intressera? Vad säger medlemmarna? Några intresserade som anmäler sig? Många behövs i det arbetet så anmäl ert intresse till Peter eller Björn!

Boktips: "Härnösands gamla kyrkogård" av Isabella Josefsson, en bra julklapp tyckte Yngve Wiik som rekommenderade boken som finns att köpa på Öbacka bok i Härnösand. Höstens aktiviteter: **8 november** pratar **Peter om DNA i forskningen**. "Ruskigt spännande", enligt Peter.

6 december kommer **doktoranden Glenn Svedin** och berättar om "**Brott och straff**" och handlar om brott och straff i landsbygd kontra stad..

12 november Arkivens dag där rubriken för dagen är "**Konst**" i arkiven".

Därefter gick ord och bild till några elever ur Samhällsprogrammet NP3 vid Härnösands Gymnasium.

Ungdomarna redovisade sina egna forskningsresultat och faktabilder från Härnösand och Gudmundrå församlingar från 1910,20,30 och 40-tal. De hade forskat i bouppteckningar och dödböcker. Målet med forskningen var att lära sig forska i arkiven, lära sig bearbeta framkomna fakta samt lära sig om sin stads historia. Läraren Göran Tordne gav en historisk sammanfattning genom 100 år.

1910 invaderade Japan Korea.

1920 startar Ghandi Indiens frigörelse och England och Frankrike hade förstått vikten av att äga olja i Mellanöstern.

1929 var det Börskraschen som satte spår i världen.

1930 föds den nonfigurativa konsten. Sigrid Hjertén blir den första svenska kvinnliga konstnären som blev känd internationellt. 1940 började Sverige känna av oroligheterna utifrån världen. "Svenskarna levde med spänningar från omvärlden då som nu och Sverige var inget insnöat Sverige," sa Göran.

En grupp hade jämfört hur stor summa man lämnade efter sig då man dog. De fann att man i

Gudmundrå 1910-20 hade 3.000-9000 kronor och i Härnösand var det lika mycket men summan blev högre under 30-40 talet. Orsaken var att Gudmundrå var jordbruksbyggd och Härnösand började växa som stad och människorna började tjäna mera.

Bostaden ansågs mest värdefull för människorna och tolkningen från eleverna var att det var viktigt med "tak över huvudet".

Banktillgångar/aktier var vanligare att man hade i H-sand än i Gudmundrå. Det kan tolkas som tillgång till bank i stan var större.

Kreatur var vanligare i Gudmundrå än i H-sand och tolkas som Gudmundrå var ett mer lantligt samhälle.

Sjukdomar och dödsorsaker redovisades och det framkom att i H-sand på 1910,-20 och 30 tal var vanligaste dödsorsaken lungproblem och på 1940 var det hjärtat.

I Gudmundrå var det mera åldersrelaterade dödsorsaker som sjukdom på hjärta och hjärna. Smittorisken i H-sand befanns också större eftersom det var en kuststad med många möten med människor från olika länder. Tobaksmonopolet togs upp som en orsak till lungproblemen i H-sand där många hade tillgång till billiga cigaretter.

Minskad medelålder på 1920-talet antogs bero på epidemier och sjukdomar som spreds samtidigt som människor i städerna drabbades av ransoner och dålig kosthållning. Däremot klarade sig boende i Gudmundrå bättre och var friskare eftersom mattillgången på landsbygden befanns större. Den ökade medelåldern efter 1930 antogs

bero på bättre ekonomi, bättre sociala sammanhang och inte minst pencillinets upptäckt 1928. Härnösands sjukhus genomgick en förändring och reparerades och kunde ge bättre sjukvård vilket också kunde förklara den ökade medelåldern.

Olika yrken var olika representerade i Gudmundrå och Härnösand. I Gudmundrå var det flera bönder och torpare medan det i H-sand var flera arbetare och tjänstemän. Orsaken kunde vara att H-sand var en stad med flera fabriker som krävde arbetare och tjänstemän. Forskningen visade också att en hemmansägare hade en tillgång på 6.273 kronor 1910 och 1940 hade summan ökat till 39.456 kronor. Hantverkarna tycktes ha ett framtidsyrke och både ekonomin och levnadsåldern var i jämförelse med andra yrken hög.

Utvärderingen av elevernas 10 veckor långa forskning var att den var lärorik, intressant och rolig men också enformig och tidskrävande. Ungdomarna tackade Göran, Björn och all personal på Landsarkivet som varit dem till stor hjälp i forskningsarbetet.

De tackades av ordförande Peter Sjölund som överlämnade en penninggåva till deras klasskassa och önskade dem välkomna tillbaka till

Text: Rigmor Öberg

Foto: Örjan Öberg

Härnösands

släktfors-

karens medlemsmöten och andra aktiviteter inom föreningen.



Släktforskdagarna 2011

Till vänster ser ni en bild över entréhallen. Louis De Geer Konsert & Kongress är ombyggda gamla industribyggnader. Det måste ha varit en rejäl utmaning för arkitekterna att göra något vettigt av dessa lokaler.

Släktforskdagarna 2012

2012 års släktforskdagar kommer att hållas 24—26 augusti i Gävle.

Redan nu finns en hemsida: <http://www.sfd2012.se/>

Släktforskdagarna 2012



Personliga anteckningar från mitt besök på Släktforskardagarna i Norrköping 26-28 augusti 2011.

Sommaren, solen och värmen var fortfarande kvar då vi kom till Norrköping. Dagarna med föreläsningar, goda luncher och trevlig samvaro med likasinnade blev en positiv upplevelse.

Norrköping är en vacker stad med många gamla hus. Louis De Geer Konsert & Kongress, där dagarna hölls, var väldigt pampigt och stort. Huset har en gång varit en fabriksbyggnad. Det var mycket vatten runt hallen och i staden. Bråvikens blå vatten glittrade i solskenet medan vi vandrade runt i staden.

Den första föreläsaren på lördagen var Lena Adelsohn Liljeroth. Rubriken för hennes föredrag var: "Ideella verksamheters betydelse för bevarandet av kulturarvet."

Lena pratade om, att det ofta var en gammal släkting som väckt vårt intresse för historien bakåt. Men det uppstod en svacka i mitten av 1900-talet, då det fanns ett visst historieförakt. Till glädje, som hon sa, så har föraktet ändrats till intresse och engagemang där släktforskningen står för en positiv bit.

Hon menade att: "utan kunskap om historien får vi svårt att orientera oss och ta ut kompassriktningen för våra egna liv. Kulturen är kittet mellan människor. Det är också orsaken till att kulturhistoriska byggnader attackeras i krig. Det är så man skadar människors själar och det vet vandaler och soldater. Kultur är följaktligen farligt men också livsviktigt."

Släktforskningen blir levande och spännande i ett nytt ljus som de olika arkiven kan ge oss. Så fick vi veta att statsminister Fredrik Reinfeldt härstammar från en cirkusdirektör i 1800-talets Stockholm och en tivoliartist från Lettland. Ulf Adelsohn, Lenas man, fann sina rötter i arki-

ven genom att vara med i TV-programmet "Vem tror du att du är". Där hittade han sin farmor och farfar som flydde från romerna i Polska Sovalki.

Ofta blir det barnbarnen som ställer frågorna om äldre släktingar och då kanske de inte finns. Då är det viktigt att kulturarvet finns nära människorna som kan berika genom lättillgängliga arkiv. Internationellt sett är det lätt att forska i Sverige och den nya digitala tekniken ger nya möjligheter. Lena berättade att släktforskningen är Sveriges största folkrörelse med tusentals medlemmar som gör att vi ligger i topp i Europa.



Lena Adelsohn Liljeroth. Sveriges kulturminister.

Hon ville att alla skulle tänka till och få med yngre, hitta nya vägar att gå. Ett större samarbete mellan släktforskningen och hembygdsrörelsen var en framkomlig väg för att ta vara på kulturarvet och föra kunskaperna vidare framåt. Kultur blir som människorna gör den till. Politik är inte bara demokrati. Det är kultur också!

Hon avslutade sitt anförande med en berättelse ur sitt eget liv.

Hon hade vid ett tillfälle under sin tid som journalist fått i uppgift att skriva under rubriken: "Vad jag önskar att jag visste när jag är 25 år?"

På hennes skrivbordet stod ett gulnat fotografi av mormor Rut och hennes familj. Hennes stora fötter pekade åt var sitt håll, hennes strumpor korvade sig på benen, det långa lockiga håret var fäst i en gigantisk rosett men med ett stort leende. Hon är den enda på familjeporträttet med 5 barn som ler. Vad hoppades mormor på och vilka var hennes förväntningar på livet?

Hon blev med barn i ett äktenskap som kom att bli allt annat än lyckligt. Mormor och morfar var

alldeles för olika. Hon var praktikern och han var drömmaren. Det var han som arbetade och tjänade pengarna, medan han hade svårt att förvalta dom. Det var ofta gräl om pengar. Ett av barnen var svårt utvecklingsstört, något man aldrig pratade om. Det var som det var. Min mormor läste sagor, hon gjorde de godaste köttbullar jag någonsin smakat och hon trodde att mat alltid löste alla problem.

Hon tog med mig på alla muséer, hon lärde sig aldrig simma men hon fick utlopp för sin energi i husmorsförbundet. Vad drömde hon om? Kärlek och passion? Alldeles säkert, yrkesliv förmodligen, egna pengar absolut. Hur var mormor Ruts relation till sin mamma och pappa? Jag har ingen aning. Varför frågade jag aldrig!

Om mormor stod för det stillsamma och lugna i förortsvillan i Stockholm så stod farmor för det aktiva utåtriktade. Hon bodde i lägenhet i innersstan och hade skafferi med fönster, högt i tak och jungfrukammare. Farmor blev tidigt änka med 6 barn att försörja. Hon tog sig ut i förvärvslivet utan någon direkt utbildning. Hon rökte, tog sig gärna en whisky och det gjorde aldrig farfar. Hon spelade bridge med andra hembjudna damer. Jag vet inte om hon någonsin gick på muséer men hon tog plats, skrattade ofta och högt och älskade diskussioner. Hon var gravid då de gifte sig men det sägs att äktenskapet var lyckligt och att de kramades ofta. Hur var det att bli änka? Ensam i sängen, firman som gick omkull och försörjningen av de 6 barnen, hur klarade hon det? Varför frågade jag aldrig?

Då jag och mina kusiner växte upp var det vi som var viktigast tyckte farmor. Hon frågade hur var det i skolan, hur var det med kompisarna eller vad hade vi gjort i helgen? Deras timglas höll på att rinna ur medan vårt representerade framtiden.

Vi barn berättade för farmor och mormor och de hade ju tid att lyssna! De skrattade ofta åt våra knasigheter till skillnad från våra föräldrar.

I tonåren var det lättare att prata med farmor/mormor om pojkvänner, framtidsdrömmar och yrkesplaner. Vi kusiner njöt av den totala uppmärksamheten.

Farmor och mormor gladdes då jag fick min studentmössa, kom med flyttgröt då jag fått min första våning och hade dessutom plockat med sig överblivna köksattrialjer från de egna skåpen. De såg pojkvänner komma och gå, de var med på mitt bröllop och vid mina barns dop. Snart därefter dog de båda. Mätta på livet.

När min ettåriga dotter ilsket protesterade mot den mat hon fick, de kläder jag hade bestämt eller den tid hon skulle gå och lägga sig frågade jag min farmor: "Varför är hon alltid så arg?" Hon svarade med eftertryck: "Det är generationers förtryckta kvinnoilka som skall ut!" Jag blev alldeles stum. Varför frågade jag henne aldrig vad hon menade? Det har gått en kvarts sekel sedan min farmor och mormor gått bort och varför frågade jag inte vad de drömde om, hur dom upplevde sina mor och farföräldrar, personer som jag aldrig fått möta. Tänk om jag skulle vetat då jag var 25 hur mycket jag skulle sakna dom, hur ofta jag velat höra deras röster och hur mycket mer jag velat lära känna dem.

Därför är det arbetet som ni gör så viktigt och betydelsefullt och jag hoppas att den rörelse ni representerar växer ännu mer!

Så berättade Lena ur sitt eget liv och det föll en tår på min kind, för nog berörde hon oss alla.

Jag lyssnade också på ett föredrag av historikern Christopher O'Regan till vilket jag återkommer i nästa nummer.

Rigmor Öberg

Ett stycke kulturhistoria

och samtidigt ett prov på
en handskrift från 1700-talet
Margareta Grafström

"En ny hässjas uppsättande 1772"

Den 1772 den 10 October best
eno vinda skänkt till en i Sund
vidnebon i Sundsvid, i en visst
här med en bonom, som jag förse. Jag
skänkt för en boudais bonom i huss
samt den boudais i Lullen, den 10
en visst den en i porting en för
boudais den en den Alvin. vid en
en vinda den tid den en boudais
en huss med 4. Alvin i huss
en boudais den en den Alvin
den den 15 Marsii 1771.

2 ÖRE
BISMED
SOPPA

Den en visst den en i porting en för		
1 St vinda den en boudais	72	
1 St den en visst den en boudais	80	
Den en visst den en boudais	5	
Den en visst den en boudais	18	
Den en visst den en boudais	21	
Den en visst den en boudais	12	208

"År 1772 d.10 October blefwo underskrefne kallade i Daniel Mickelsson i Gånswik, i närvaro så wäl af honom, som des förre Styswärfa-der Sakris Jonsson i Giersta samt Jon Pärsson i Fälle, att syna och werdera den upodling och förbättring bemälte Daniel Mickelsson under den tid han bebodd halfwa hemmanet 4 $\frac{1}{4}$ Seland i Giersta Enligt Lofl.^e Härads Rättens utslag den 13 Martii 1771.

Sammanbygde hus under äktenskapet			<i>Pl^r Rmt,</i>
1 st nytt härbärke	- - - - -	72-	
1 st Fähus och Swinhus til sammans	- - - - -	80-	
halfparten i en slåttswelada	- - - - -	5-	
arbetat $\frac{1}{4}$ part i en qwarnbyggnad utföres til	- - - - -	18-	
Dito arbetat uti stor slått swedjan med skogens afrensande och gierdesgårdens upstämande tilsammans			
11 dagswerken	- - - - -	21-	
Dito en ny hässjas upsättjan med 3 rum			
18 stänger hög	- - - - -	12-	208

nu bestiger wäl Daniel Mickellsons förbättring til tvåhundra åtta daler Kopp ^{mt} men som"

Endast en del av syneförrättningen har jag tagit med. Skrivproven vill ju visa något av den mängd olika handlingar, som finns i våra landsarkiv. Det är inte bara i Härnösand man kan hitta roliga och intressanta akter.

Den som brukar annans jord, har vissa skyldigheter, stadgät i lagen redan 1514 för att inte tala om de gamla landskapslagarna. Vid tillträde och avträde skulle syn hållas, då från rätten två ojäviga nämndemän deltar förutom hemmansägaren och landbonden l. arrendatör. I det här fallet hade landbonden utfört s.k. överbyggnad. Det betyder, att han utfört mer byggnation och arbete än han enligt lagen - Byggningsbalken kap. 27 - behövt göra med hänsyn till den tid han varit hälftenbrukare, brukare av ett halft hemman.



Den här syneförrättningen ger oss en inblick i sättet att bedriva jordbruk i Norrland, så som man bedrivit det i århundraden. Svedjor höggs och brändes i skogarna. Första året sädde man rovor och råg och det lär ha växt otroligt bra. För att skydda svedjeåkern från de skogsbetande kreaturen satte man upp rishagar eller gärdesgårdar. Så småningom växte svedjan igen och blev till utmärkt mulbete. Skriften ovan visar hur mycket Daniel arbetat på svedjorna. Sådana här uppgifter i gamla akter betyder så mycket för oss släktforskare. Man känner riktigt hur den unge bonden går där i skogen och svettas i sommarvärmen och slåss med myggen! Många byanamn minner om de gamla svedjeplatserna, ex. Svedje och Brunne.

Daniel Mickelsson hade satt upp en ny kornhässja, sannolikt inte på svedjan utan vid hemmanet, där man hade kornåkrarna. Den bestod av fyra höga stolpar samt i varje mellanrum, "rum", 18 stänger, "hässjetroer". Till 4 $\frac{1}{2}$ seland var den här hässjan anpassad i storlek. Bönder med 7 - 10 seland satte upp storhässjor med 7 - 10 rum och detta var status. Hässjan syntes långt ut över bygden. Den har sett ut likadan i våra dagar som "på den tiden". "Nödiga byggnader" som fähus, svinhus, härbärke och $\frac{1}{4}$ av en kvarn har vår unge Daniel timrat upp. Han högg och timrade upp en av de fyra knutarna.



Kallelse

Samtliga medlemmar i

Härnösands Släktforskarare

kallas härmed till årsmöte

Tisdag den 27 mars 2012 kl. 18.00

Mittnordensalen, Landsarkivet, Härnösand

Sedvanliga årsmötesförhandlingar. Efter årsmötet föredrag av
ännu ej fastställd person
Kvällen avslutas med sedvanlig fikastund.



En ångermanländsk storhässja.

Att släktforska med hjälp av DNA.

Föredrag av Peter Sjölund vid november månads medlemsmöte.

Peter började föredraget med att berätta om kvällens ämne. Det var genetik, genealogi, antropologi, kemi, geografi, historia, kemi m.m. Peter tyckte att det skulle vara bra att ha en tidsmaskin särskilt då man släktforskar, för att veta hur förfäderna såg ut och hur dom levde.

Peter stack sig själv i fingret och höll upp sin bloddroppe för att åskådliggöra en sorts "tidsmaskin". I en enda bloddroppe finns hela mänsklighetens historia dokumenterad. I hans fall redogjorde han för sin mormor, sin mammas och sin egen "tidsmaskin".

Med bilder som visade på hur vi ärver föräldrarnas arvsanlag och skillnaden mellan män och kvinnor, gjorde Peter det enklare för åhörarna att förstå sammanhanget med DNA och hur den kan användas i släktforskningen.

Som ett exempel togs 8 personer som ärver fifty-fifty av mor och far men vad de ärver vet man inte. Y-kromosomen blandas ej, den finns endast på den manliga sidan. Den ärvs som exakt kopia från far till son.

Mitokondrien (kvinnolinjen) har en egen DNA-ring som ärvs av både sonen och dottern. Men den kan inte föras vidare av sonen. En kvinna som vill DNA testa sig för släktforskning gör det säkrare för sig om hon låter sin bror testa sig, eftersom han har både Y-kromosomen från sin far och mitokondrien från sin mor. "Det är fascinerande, sa Peter att vi har våra förfäder i oss". Kusiner, tremänningar på den manliga sidan har exakt samma Y-kromosom och på den kvinnliga sidan är det mitokondrien som följer rakt bakåt. Man kan testa Y-kromosomen och mitokondrien

och få fram ett resultat.

Hur tar man blodprov på sina avlidna släktingar?

"Det behövs inte eftersom sonen har exakt kopia av Y-kromosomen från sin far, farfar, farfarsfar osv. och på den kvinnliga sidan kan mitokondrien följas rakt bakåt" sa Peter. Ibland kan det uppstå en mutation på en Y-kromosom som då gör att det blir en förändring på nästa generation. En mutation kan ske 1/varannan generation i snitt.

Dagens ämne

genetik • genealogi • antropologi
molekylärbiologi • kemi • geografi
demografi • statistik • biologi • etik
arkeologi • etnologi • ekonomi
kronologi • glaciologi • klimatologi

Släktforskning med DNA är ett komplext ämne.

Peter visade bilder på hur människorna blandat sig över världen och hur man kan se släktband dem emellan. Enligt bilderna befann sig den genetiska "Adam" i Afrika liksom den genetiska "Eva" och därifrån spreds människorna sig över världen. Detta skedde inte på en gång eftersom Sahara var svår att besegra och istider satte stopp för människorna att flytta på sig. Men vid olika tidpunkter har människorna spritt sig och startat nya liv på andra delar av jordklotet.

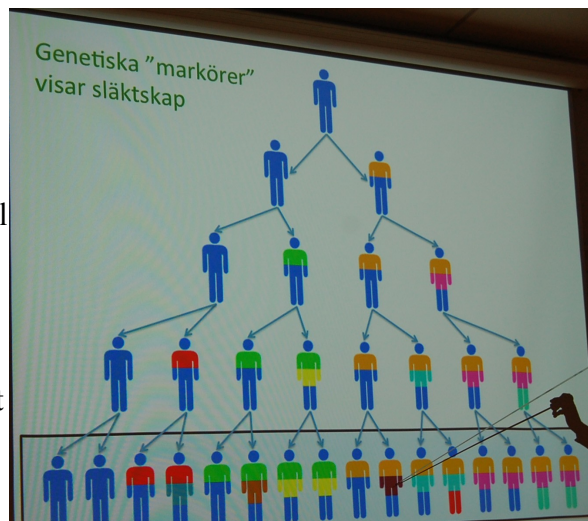
Peter visade en rad bilder som åskådliggjorde människornas flytt genom århundradena. Därav kan man förstå hur vi kan finna släktingar i olika delar av världen. DNA analysen kan ytterligare säkerställa vårt släktskap trots att förfäderna för länge sedan är avlidna. Men det kan finnas yngre släktingar som man genom DNA kan kopplas ihop med.

Hur testar man sig?

Det finns "testkit" på nätet som man kan köpa. Peter berättade om nackdelarna med

testet som *kan* innehålla fel. Men med släktforskarens kritiska ögon och öron får forskningen ske från många håll och mycket kritiskt granskande.

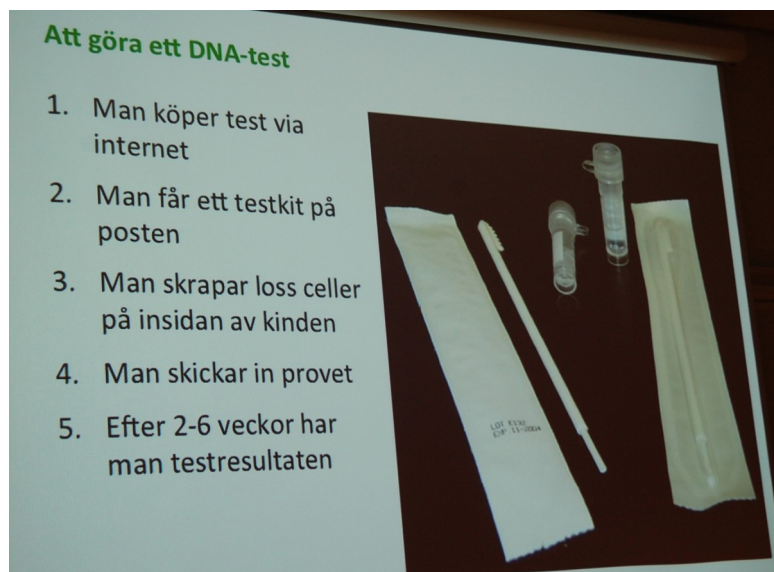
Historien om den spanske sjömannen fick avsluta kvällens föredrag. En kvinna i Sundsvall väntade barn i mitten av 1800-talet. Hon berättade inte om fadern. Han försvann. Det spekuleras om att han var en sjöman och kom till



Många bilder används för att åskådliggöra sammanhanget.

Sundsvalls hamn ombord på ett fartyg från Medelhavet. Följaktligen blev barnet registrerat som oäkta barn. Utseende och temperament hos avkommorna på

kvinnans sida anses vara hetsigt, temperamentsfullt, osvenskt och samtidigt har många ärvt det mörka håret och de bruna ögonen. Kunde fadern vara en spansk sjöman?? Kanske! Den nya DNA-tekniken kan kanske ge svar på den frågan, eller så låter släktingarna historien om den "spanske sjömannen"



Man köper, på nätet, ett "testkit" från något av de stora företagen som specialiserat sig på DNA för släktskap. Peter berättade att man får vara beredd på risken att DNA kan visa att någon man trodde sig var släkt med inte är det. Och att testresultaten i sällsynta fall kan innehålla fel"

*Text: Rigmor Öberg
Foto: Örjan Öberg*

Funderar du på att göra ett DNA-test? Den största aktören på marknaden heter Family Tree DNA. De har sin hemsida på adressen www.familytreedna.com och de sysslar uteslutande med DNA-analyser för släktforskare (*reds. anm.*).

Medlemsrabatter.

Funderar du på att köpa någon bok eller CD-skiva från Släktforskarförbundets bokhandel? Tänk på att som medlem i en förening ansluten till Sveriges Släktforskarförbund får du alltid en viss rabatt. Gå till "Bokhandel" på Rötter och logga in som "medlem".

Även de som levererar digitala kyrkböcker på Nätet, Arkiv Digital, Genline-Ancestry och SVAR ger vissa rabatter.

Eftersom villkoren varierar över tid gäller det att alltid kolla deras villkor.

Örjan Öberg

B Föreningspost

Avs: Härnösands släktforskare
c/o Agneta Olofsson
Kastellgatan 26
87133 Härnösand

Program för 2012

Tisdag 17 januari Lennart von Post presenterar sin nyutgivna bok om Lungön.

Tisdag 21 februari Ännu ej fastställt program.

Tisdag 27 mars. Årsmöte. Se kallelse sid.17.

Tisdag 24 april. Ännu ej fastställt program.

Lördag 2 juni. Vår sedvanliga bussresa går till en fortfarande okänd plats.

Vi hoppas att alla föredragare kommer att vara bokade till januarimötet.

Som vanligt är våra möten alltid kl 18.00 och i Mittnordensalen, Landsarkivet.

I föreningens namn har följande CD-skivor tagits fram.

Hemsöbor 1847 – 1939. Innehåller c:a 4600 personer från 1570 och framåt. För åren 1847 – 1939 är uppgifterna kontrollerade mot tillgängliga kyrkböcker, SBB-utdrag och ”Sveriges dödbok 1901 – 2009”. Totalt c:a 8000 A-boksanteckningar om c:a 2900 personer. Födelse-, döds-, och vigselnotiser tillkommer. *Pris 350Kr.*

Säbråbor 1535 – 1844. *Pris 500Kr.*

Ljustorpsbor 1500 – 1800. Sammanställd av Folke Åsén. Konverterad till CD av Agneta Olofsson. *Pris 300Kr.*

Hemsöadeln eller Daniel Erssons ättlingar. C:a 32 500 ättlingar till Bonden i Utanö ”som ägde nästan hela Hemsön”. *Pris 400Kr.*

Stigsjö 1600 1800. *Pris 300Kr.*

Barbro Hammarhälft. Sammanställd av Peter Sjölund och Björn Thunberg. *Pris 300Kr.*

Nora Tingslag 1700 – 1799. Sammanställning av Britta Ulander. Nora Tingslag omfatta socknarna Bjärträ, Skog och Nora samt fram till år 1757 även Högsjö och Gudmundrå. *Pris 300Kr.*

Viksjö Byar och gårdar. Sigge Sjödins Viksjöbor 1500-1800 har nu omarbetats och över-

förts till CD (med diverse rättelser och tillägg). Kallas i det nya formatet för Viksjö byar och gårdar 1600 – 1800. *Pris 300Kr.*

Häggdånger. Häggdångers församlings bönder och båtsmän åren 1600-1800 med familjer och ursprung där sådant återfunnits. Vidare finns noterat hemmansägare under 1543-71 och domboksutdrag från 1640-tal till 1720tal. *Pris 350Kr.*

Härnösands Gymnasiun 1650 – 1848. Innehåller uppgifter om studenterna på Härnösands Gymnasium 1650-1848 och något om deras härstamning. Det är arkivlektorn emeritus Thord Bylund som har tagit fram uppgifterna i arbetet med sin licentiatavhandling från 1972 Också licentiatavhandlingen finns med på skivan. *Pris 200Kr.* Ingen medlemsrabatt på denna skiva.

Portokostnader tillkommer. Medlemmar i Härnösands släktforskare får 100:- rabatt på ovan angivna priser.

För beställning kontakta Agneta Olofsson.